

STRES STUDENTŮ UČITELSTVÍ PŘI STÁTNÍCH ZÁVĚREČNÝCH ZKOUŠKÁCH

STRESS OF STUDENT TEACHERS AT STATE FINAL EXAMINATIONS

Jana Stará¹, Tereza Krčmářová¹

¹ Katedra preprimární a primární pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

Příspěvek referuje o výsledcích dotazníkového šetření mezi absolventy magisterského studijního programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Pedagogické fakultě UK zaměřeného na hodnocení průběhu státní závěrečné zkoušky, vlastní přípravy a výkonu. Respondenti se většinou cítili velmi dobře připraveni, většinou souhlasili s hodnocením svého výkonu komisí. Značná část z nich se ale při zkoušce cítila vystresovaně, a i ve volných výpovědích zmiňovala problematiku stresu a apelovala na jeho eliminování.

Klíčová slova: státní závěrečné zkoušky, stres, student učitelství

Abstract

The paper reports on the results of a questionnaire survey among graduates of the Master's degree programme in Teaching for Primary School at the Faculty of Education of Charles University. The survey was focused on the evaluation of the state final examination, students' preparation and performance. Respondents mostly felt very well prepared, and mostly agreed with the committee's assessment of their performance. However, a significant number of them felt stressed during the exam, and even in their free statements they mentioned the issue of stress and appealed for its elimination.

Keywords: state final examination; stress; student teachers

1 ÚVOD

Mnozí současní vysokoškolští studenti jsou typičtí velkou mírou senzitivity (Trigueros et al, 2020). Je důležité zjišťovat, jak prožívají státní závěrečné zkoušky, které jsou s velkou mírou stresu spojeny. Zjištění mohou pomoci zvýšit vnímavost vysokoškolských učitelů vůči jejich potřebám a pomoci přijmout žádoucí opatření.

2 TEORIE

Stres ve vysokoškolském studiu je přítomný zvláště v období zkoušek, přičemž negativně koreluje s předpokládaným ohodnocením, pocity připravenosti a pozitivním vnímáním předmětu (Trigueros et al, 2020; Austin et al., 2010). Na druhou je vnímán i pozitivně či jako něco, co ke studiu neodmyslitelně patří (Matošková a Potočková, 2016). Mezi charakteristiky úspěšného studenta podle studentů patří právě schopnost sebeřízení, překonávání překážek a zvládnání neúspěchu (tamtéž). U zralých studentů učitelství se ukazuje, že základní podmínkou vysokoškolské výuky v dnešní době je partnerský přístup vyučujících (Brücknerová, 2021).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak čerství absolventi magisterského studijního programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Pedagogické fakultě UK hodnotí průběh státní zkoušky, vlastní přípravu na ni a svůj výkon. Všichni absolventi daného studia v letním termínu státní závěrečné zkoušky AR 2021/2022 byli požádáni o anonymní vyplnění elektronického dotazníku, který obsahoval položky s užitím Lickertovy škály a 2 otevřené otázky. Z 57 absolventů dotazník vyplnilo 49. Data škálovaných položek dotazníku byla zpracována formou jednoduché statistiky, otevřené otázky byly podrobeny tematické analýze. Ve výzkumu se pokračuje vždy bezprostředně po státních závěrečných zkouškách tak, aby bylo možné v budoucnu provést hlubší analýzy a sledovat vývoj hodnocení státních závěrečných zkoušek v čase.

4 VÝSLEDKY

Studenti, kteří se připravovali na jednotlivé státní zkoušky déle, hodnotí svůj výkon příznivěji než ti, kteří se připravovali méně. Zároveň si 43 z 48 studentů myslí, že pro přípravu na státní zkoušku z pedagogiky udělalo maximum. Podobně je to u zkoušky z matematiky (41/49) a českého jazyka (46/49). Respondenti většinou souhlasí, že hodnocení komise odpovídalo jejich výkonu, přičemž studenti, kteří podali u státní zkoušky spíše dobrý výkon, mají více pocit, že je komise hodnotila v porovnání s jejich výkonem příznivěji. Relativně dost studentů se přesto cítilo vystresované. Ve volné odpovědi často uváděli problematiku stresu, přičemž stresové situace označují jako nežádoucí, nepříjemné, zraňující a vyzývají učitele, aby se je snažili eliminovat.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Z výsledků našeho výzkumu vyplývá, že čerství absolventi nevnímají, že by jejich examinátoři byli nespravedliví či nekompetentní. Nezdá se, že by většina z absolventů přistupovala k státním zkouškám nezodpovědně či laxně. Na druhou stranu se ukazuje, že mnoho z nich prožívá u státnic neúměrný stres. Stres vnímají jako ohrožující a zraňující a upozorňují na limity, se kterými se v této oblasti u státních zkoušek setkali, ale také vyzdvihují v této oblasti příklady dobré praxe. Důležitost zabývání se stresem v závěru studia podtrhuje skutečnost, že ačkoli nebyli absolventi na problematiku stresu explicitně dotazováni, přesto ji často ve výpovědích zmiňovali. Výsledky otevírají debatu o tom, zda a případně jak by se měl přístup vysokoškolských vzdělavatelů ke studentům v souvislosti s problematikou stresu měnit.

6 LITERATURA

- Austin, E.J., Saklofske, D.H., & Mastoras, S.M. (2010). Emotional intelligence, coping and exam-related stress in Canadian undergraduate students. *Australian Journal of Psychology*, 62, 42–50. <https://doi.org/10.1080/00049530903312899>
- Brücknerová, K. (2021). Jak poznáme kvalitní kombinované studium? Pilíře kvality v hodnocení zralými studenty. *Studia paedagogica*, 26(1), 125–144. <https://doi.org/10.5817/SP2021-1-5>

- Matošková, J., & Potočková, G. (2016). Život úspěšného studenta na vysoké škole. *Psychologie pro praxi*, 51(3–4), 21–34.
- Trigueros, R., Padilla, A., Aguilar-Parra, J. M., Lirola, M. J., García-Luengo, A. V., Rocamora-Pérez, P., & López-Liria, R. (2020). The Influence of Teachers on Motivation and Academic Stress and Their Effect on the Learning Strategies of University Students. *International journal of environmental research and public health*, 17(23), 9089. <https://doi.org/10.3390/ijerph17239089>